

SPOZNAVANJE VRHNIKE IN NJENIH SKRITIH DRAGULJEV

AVTORICA: Neva Bradaškja

MENTORICA: Marjana Majdič Kočar
maj 2026

Vrhnika,

KAZALO VSEBINE

Kazalo vsebine.....	2
Kazalo slik.....	3
1. UVOD.....	4
1.1. Vrhnika.....	4
2. PROGRAM VODENJA.....	4
3. CANKAR.....	5
4. ODSEKI.....	6
4.1. Cankarjev spomenik.....	6
4.2. Šola pod mostom.....	7
4.3. Lavrenčičeva hiša.....	8
4.4. Cankarjeva spominska hiša.....	8
4.5. Vila Kunstelj.....	9
4.6. Jazonova pest.....	9
4.7. Spomenik padlim v NOB-Drča.....	10
4.8. Močilnik.....	10

5. FESTIVALI IN AKTIVNOSTI.....	11
5.1. Kettejevo in Cankarjevo leto 2026.....	11
5.2. Oberfest.....	11
5.3. Festival kave.....	11
5.4. Argonavtski dnevi.....	11
6. ČASOVNIK.....	12
7. CENA VODENJA-IZRAČUN CENE.....	12
8. VIRI IN LITERATURA.....	13
9. VIRI IN LITERATURA SLIK.....	14

KAZALO SLIK

Slika 1: pogled na Vrhniko

Slika 2: Ivan Cankar

Slika 3: Cankarjev spomenik, Vrhnika

Slika 4: primerjava enajste šole in njegove šole- nekoč

Slika 5: enajsta šola danes

Slika 6: Lavrenčičeva hiša

Slika 7: Cankarjeva spominska hiša

Slika 8: Vila Kunstelj

Slika 9: Jazonova pest

Slika 10: Vrhniški grb

Slika 11: spomenik padlim v NOB- Drča

1. UVOD

Sem Neva Bradaškja, dijakinja Gimnazije Moste in v svoji seminarski nalogi vam bom predstavila bogato zgodovino in bujno naravo Vrhnike

1.1. VRHNIKA

Vrhnika leži na prehodu iz Ljubljanskega barja v kraški svet. Ima izjemno dolgo zgodovino, ki jo vključuje v rimske čase kot Nauportus, ki je bilo ključno pristanišče na Ljubljani saj je pot vodila do Jadranskega morja. Tesno je tudi povezana z imenom velikega pisatelja Ivana Cankarja, ki se je tu rodil. Mesto zato pripravlja razne kulturne prireditve v namen ohranjanja njegovega imena. Okolica ponuja tudi izjemno naravo vključno z izvirom Ljubljance in velikim izborom rekreativnih poti.

Slika 1: pogled na Vrhniko

2. PROGRAM VODENJA

Program vodenja zajema večino dneva in vključuje osem postojank bogatih z zgodovino. Ogled poteka v celoti peš in je namenjen kot lažji sprehod po kraju. Program se v celoti bolj obrne na zgodovino Ivana Cankarja, saj je Vrhnika njegov rojstni kraj seveda pa vključuje tudi razne druge z bogato kulturno in naravno dediščino. Na začetku programa se zberemo pred glavno železniško postajo v Ljubljani, kjer se z avtobusom odpeljemo do Vrhnike. Ob prihodu bi si ogledali središče mesta in Cankarjev spomenik od katerega bi se nato odpravili proti enajsti šoli pod mostom in Lavrenčičevi hiši. Po krajšem ogledu se odpravimo do Cankarjeve spominske hiše, kjer bi nas pričakal voden ogled. Med krajšim postankom po ogledu so udeleženci vabljeni na trikratno izvoljeni najboljši krof v Sloveniji v slaščičarni Berzo. Po postanku bi se odpravili naprej do Vile Kunstelj, Jazonove pesti in za konec do spomenika postavljenega padlim v narodnoosvobodilnem boju, kjer nas čaka manjši deset minutni vzpon nagrajen z razgledom na Vrhniko. Po končanem ogledu bi se odpravili do Cankarjevega doma, kjer bi potekal naš zadnji postanek po koncu pa bi se sprehodili do avtobusne postaje Vrhnika Mantova, kjer bi nas pobral avtobus in zaključil naš izlet.

3. CANKAR

Ivan Cankar je bil slovenski pisatelj, pesnik, esejist in dramatik. Rojen je bil 10. maja 1876, kot osmi otrok izmed dvanajstih. Oče Jože Cankar je bil krojač, mati Neža Cankar (roj. Pivk) pa je bila gospodinja in je skrbela za družino. Pri šestih letih začne obiskovati ljudsko šolo na Vrhniki, kjer so hitro navdušeni nad njegovo bistrostjo. Za nadaljnje šolanje mu zato Vrhniški veljaki obljubijo finančno pomoč, ki je ko pride do tega, nihče ne ponudi.

Vpiše se na Ljubljansko realko katero šolanje mu priskrbi mati . Po maturi 1896 se vpiše na stavbni oddelek tehniške fakultete na Dunaju, a študij opusti že po enem mesecu in se prepiše na Slavistiko. Medtem mu umre mati 1897, kar ga neskončno potre. Po končanem študiju se preseli v Sarajevo, vendar se nato kmalu dokončno vrne nazaj v Slovenijo, kjer se konec 19. stoletja začne posvečati pisanju.

Leta 1902 nato izda svojo prvo pesniško zbirko s katero se dokončno uvrsti v začetek slovenske moderne. Njegova bolj znana dela so: Na klancu (1903), Martin Kačur (1905), Jernej in njegova pravica (1907), Hlapci (1910) in zbirka Črtic (1914).

Na koncu po dolgi bolezni Cankar umre pri 42 letih, v Ljubljanski bolnici 11. decembra 1918. pokopljejo ga na Ljubljanskih žalah.

slika 2:Ivan Cankar

4. ODSEKI

4.1. CANKARJAV SPOMENIK

Ivan Cankar je vedno rekel, » ko bom jaz imel spomenik, hočem takega, da bom sedel, ne maram stati.« Zato lahko danes na Vrhniki na Cankarjevem trgu, ob križišču Tržaške ceste, ki vodi proti Verdu, vidimo Cankarja v sedečem položaju, z zamišljenim pogledom usmerjenim proti krajem njegovega otroštva.

Kmalu po Cankarjevi smrti so Vrhniki leta 1919 oblikovali odbor za postavitve spomenika. Zaradi pomankanja sredstev so se obrnili tudi na zdomce iz Amerike. V Detroitu so v ta namen ustanovili poseben odbor, ki je pripomogel, da so leta 1928, kar desetletje po ustanovitvi odbora začeli z aktivnostmi za postavitve kipa. Leta 1929 so zato razpisali natečaj na katerega je prispelo 21 osnutkov spomenika od 10 avtorjev, ki so bili razstavljeni 24. novembra 1929 v prostorih kmetijske posojilnice.

Odbor je dokončno izbral osnutek »Misleca«, avtorja Ivana Jurkoviča, ki ga je nato strokovna komisija zavrnila, saj so izbrali osnutek »Popotnik«, avtorja Lojzeta Dolinarja, ki je bil bolj moderen. Za spomenik pa so predlagali tudi drugo lokacijo pred pročeljem Črnega orla na drugi strani trga, kjer je bila nekoč čitalnica. Zaradi tega izbruhne nestrinjanje med odborom, ki je želel Cankarja prikazati čim bolj realistično in kip tudi postaviti na mesto, kjer se je kot otrok igral s prijatelji, na mesarjevih kladah. Na koncu le prevlada izbira odbora.

Prireditev ob odkritju je potekala 10. avgusta 1930, datum so izbrali poleti, da bi se jim pridružilo tudi čim večje število zdomcev, ki so bili velik razlog za pridobitev sredstev za spomenik. Program pa se je začel že 9. avgusta z večernim koncertom godbe na glavnem trgu, vrhunec pa je bilo odkritje kipa naslednji dan.

4.2. ŠOLA POD MOSTOM

Enajsta šola, kot ji je Cankar pravil, se je nahajala pod mostom na bregu in v plitvini Ljubljanice, kjer so otroci igrali in iz reke potegnili najrazličnejše predmete, ter si z njimi krajšali čas. Eden od teh otrok je bil tudi Ivan, ki je šolo pod mostom tudi opisal kot življenjsko šolo, od katere je dobil veliko več znanja kot v navadni šoli.

V eni od svojih črtic napiše: » Mnogokdaj sem študiral v svojem življenju, ali tako bogate in koristne učenosti, kakor jo svojim učencem daje enajsta šola pod mostom, nisem zadobil nikjer in nikoli.

V svojih črticah tudi opiše, kako se v Ljubljani skoraj utopi, ko zaide v pregloboko vodo, na srečo pa ga je ven potegnil Jurčev hlapec, ki je delal v gostilni pri Jurčku, ki se je nahajala na bregu Ljubljanice, kjer so se pogosto ustavljali čolnarji.

Slika 4: primerjava enajste šole in njegove šole- včasih

Slika 5: enajsta šola pod mostom danes

4.3. LAVRENČIČEVA HIŠA

Lavrenčičeva hiša je dvonadstropna hiša s štirikotnim tlorisom in prepoznavno štirikapno streho, ko pa so jo leta 1809 prenovili, so zgornje nadstropje odstranili.

Stoji na bregu Ljubljanice v središču mesta, kjer je bilo do leta 1790 pristanišče in je ena najstarejših ter najbolj ohranjenih stavb na Vrhniki. Zgrajena je bila predvidoma v 15. stoletju z združitvijo dveh hiš. Sprva je delovala kot mitnica nato pa kot pošta in gostilna. Znana pa je tudi zato, ker je leta 1728 tam prespal cesar Karel VI.

Slika 6: Lavrenčičeva hiša

4.4. CANKARJEVA SPOMINSKA HIŠA

Nekoč lesena s slamo prekrita koča je pogorela leta 1879, ko je bil Ivan star le tri leta. V svojih črticah opisuje, kako so se otroci igrali na hribu svete Trojice, ko so zagledali silen dim in plamen, ki sta se dvigala v nebo. Ostane jim le stenska ura, ki jo je mati pravočasno rešila iz hiše.

Sočasno s požarom pa propade tudi trgovina Ivanovega očeta, kar jih pripelje do popolne revščine, iz katere se niso več pobrali. Zatočišče so zato iskali po raznih opuščenih hlevih in hišah. V tem času so se selili kar devetkrat.

Sedanja hiša je bila zgrajena leta 1880. Hiša je večja in ima drugačen raspored prostorov. Danes pa si lahko v njej ogledamo razmere, v katerih so takrat živele revnejše družine ob koncu 19. stoletja.

Slika 7: Cankarjeva spominska hiša

4.5. VILA KUNSTELJ

Meščanska vila je bila leta 1911 zgrajena po načrtih stavbarskega mojstra Filipa Supančiča za premožnega trgovca z lesom Josipa Kunstlja. Vila obsega 650 m² in ima nad vhodnimi vrati ornament z inicialkama J.K. na desni strani pa je pod razkošnim dekorjem zapisano Kunstelj.

Vila

Slika 8: Vila Kunstelj

4.6. JAZONOVA PEST

V Močilniku najdemo skalnato vdolbino v obliki pesti, ki naj bi jo naredil Jazon, grški vojskovođa v času pred trojansko vojno. Ko se mu je ponudila priložnost, da postane tesalski kralj, če ukrade in prinese nazaj zlato runo, kožuh letečega ovna, zbere najboljše pomorščake in se z ladjo Argo, poimenovano po svojem graditelju Argosu, pod vodstvom boginje Atene odpravi na nevarno pot do zlatega runa.

Zlato runo naj bi ležalo skupaj z zakladom na otoku Kolhido v zahodni Gruziji ob Črnem morju. Jazon na otoku spozna in se zaljubi v kraljevo hči Medejo in z njeno pomočjo premaga zmaja. Skupaj z Argonavti Medeja zapusti otok. Pot jih je vodila od Črnega morja preko Donave in Save vse do izvira Ljubljanice, kjer so se v Močilniku ustavili zaradi konca reke bili so obdani s skalami in Jazon je bil tako jezen, da je s pestjo udaril vanje in v steni pustil odtis pesti, ki je viden še danes. Argonavti so zato v Močilniku ladjo razstavili in jo na ramenih odnesli vse do Jadranskega morja.

Ena od legend celo pravi naj bi Argonavti ustanovili Vrhniko, zato je tudi na Vrhniškem grbu upodobljena ladja Argo.

Slika 9: Jazonova pest

Slika 10: Vrhniški grb

4.7. SPOMENIK PADLIM V NOB NA DRČI

Na vrhu hriba Drča se nahaja spomenik padlim v narodno osvobodilnem boju, postavili so ga leta 1950 kot spomin na padle borce, ki so žrtvovali svoja življenja za osvoboditev Vrhniko med drugo svetovno vojno. Spomenik je delo kiparja Borisa Kalina in arhitekta Borisa Kobeta.

Zraven spomenika pa v grobnici počivajo tudi mnogi Partizani, zraven katerih sta pokopana tudi pisatelj Karelj Grabeljšek-Gaber (1906- 1985) in pesnik Ivan Rob (1908- 1943).

Slika 11: spomenik padlim v NOB-Drča

4.8. MOČILNIK

Močilnik je naravni spomenik, v njem se v Malo Ljublanico iztekata izvira Malega in Velikega Močilnika. Voda v glavnem priteka s Planinskega polja, del pa tudi iz ponorov Motenjke. Nad dolino vidimo visoke skale,

imenovane hudičeve kamor nekateri Vrhničani pridejo plezati.

Močilnik velja za kraj, kjer se konča Ljubljansko barje in začne kras zato so konec 19. stoletja pri staremu kamnolomu v bližini Malega Močilnika turistični delavci tam postavili tablo z napisom » Tu je pričetek krasa.«

Sočasno s tablo pa tja postavijo tudi kapelo sv. Antona Puščavnika, okoli leta 1905 pa je Vrhniško olepševalno društvo naredilo tudi pot in postavilo paviljon. Po drugi svetovni vojni po načrtih arhitekta Borisa Kobeta tja postavijo gostinski objekt iz zidanega podnožja obloženega s kamni in lesenim zgornjim delom, kar je bil eden zgodnejših poskusov ureditve tega območja. Danes si občina Vrhnike prizadeva ta prelep naravni prostor urediti in ga spremeniti v kraj, kamor se lahko družine pridejo sprostit in uživati.

FESTIVALI IN AKTIVNOSTI

Vrhnika je znana tudi po mnogih festivalih in prireditvah, ki se odvijajo skozi celo leto. Letošnje leto pa je še posebej posebno zaradi 150 obletnice Cankarjevega in Kettejevega rojstva, v sklopu katere Vrhnika sodeluje z Ilirsko Bistrico in Premom.

4.9. KETTEJEVO IN CANKARJEVO LETO 2026

Letos se praznuje 150. letnica rojstva dveh velikanov slovenske moderne Ivana Cankarja in Dragotina Ketteja. Projekt je celoletna kulturna in promocijska pobuda, ki bo Vrhniko predstavila kot Cankarjevo rojstno mesto. S tem ohranjamo in širimo zavest o jeziku in kulturi slovenskega jezika. Veliko pa je tudi kulturnih in športnih dogodkov v katerih sodelujejo osnovnošolci.

4.10. OBERFEST

Oberfest je ena največjih zabavno-glasbenih prireditev v oktobru v temu delu Slovenije. Odvija se v športnem parku Vrhnika, kjer nastopajo najbolj znane glasbene skupine in pevci iz Slovenije, kot so Modrijani, Mambo kingsi in ansambel Presenečenje. Ime festivala izhaja iz starega nemškega poimenovanja Vrhnike, Oberlaibach (zgornja Ljubljana).

4.11. FESTIVAL KAVE

Dogodek skupno pripravljata Zavod Ivana Cankarja in Občina Vrhnika, ter se bo v letu 2026 odvil že desetič po vrsti. Festival se začne ob 10.00 in zavzame prostor pred Cankarjevim domom na Vrhniki. Zanimanja za festival pa seveda ne manjka že samo zaradi kulturnozgodovinske povezanosti s skodelico kave (Cankarjeva črtica).

Festival se letos odvija 5. septembra in je vse, kar obiskovalci pričakujejo, z bogato kavno ponudbo, delavnicami in predavanji, degustacijami domačih sladici in drugih kulinarčnih dobrot, živo glasbo, prijetnim vzdušjem in seveda otroškim programom.

4.12. ARGONAVTSKI DNEVI

Argonavtski festival, ki nas spomni na vrhniško pestro zgodovino in njeno prepoznavnost kot stičišče vodnih poti je eden najbolj slavnih in najbolj obiskanih festivalov na Vrhniki katerega glavni dogodek je Noč na Vrhniki, ki ponuja veliko izbiro aktivnosti kot so: lunapark, uživanje v koncertu, slavnih Slovenskih pevcev in glasbenih skupin ter mnogo več. Argonavtski dnevi se bojo letos pričeli 11. junija, s svečanim odprtjem, 12. 6. se ljudje lahko udeležijo Dionizovega petka, ki je sejem kulinarike, umetnosti in obrti, Noč na Vrhniki pa se bo odvijala 13. in 14. junija in končala z zaključnim koncertom. Po festivalu pa se lahko 21. junija udeležite tudi Argonavtskega maratona.

5. ČASOVNIK

ČAS	AKTIVNOST
7.00	Odhod pri glavni železniški in avtobusni postaji Ljubljana
7.35	Prihod na Vrhniko in pričetek ogleda. Cankarjev spomenik, enajsta šola pod mostom in Lavrenčičeva hiša
9.00	Voden 30 minutni ogled Cankarjeve spominske hiše (lokalni vodnik)
9.30	Postanek- traja uro in pol, predlog slaščičarna Berzo z naj krofom Slovenije že tretje leto.
11.00	Konec postanka in nadaljevanje poti do Vile Kunstelj, ki traja 7 minut, in nato takojšnje nadaljevanje poti do Jazonove pesti
11.32	Prihod do Jazonove pasti in 20 minutni postanek
11.42	Konec postanka in začetek hoje proti spomeniku padlim v NOB
11.52	Na Drči razlaga in ogled razgleda
12.00	Pričetek hoje nazaj do Cankarjevega doma
12.12	Prihod in enourni končni postanek pred odhodom domov
13.12	Konec postanka in začetek hoje do avtobusne postaje Mantova
13.32	Prihod na avtobusno postajo, kjer nas pobere avtobus
14.05	Prihod nazaj v Ljubljano - pot nazaj je lahko daljša v primeru zastojev

6. IZRAČUN CENE

	Cena na posameznika	Skupna cena za 20 ljudi
Najem minibusa z voznikom		355€
Organizirano vodenje po Cankarjevi spominski hiši	Odrasli- 4€ Otroci- 3€	Za skupino 20 odraslih- 80€
Vodenje po Vrhniki		90€
Skupaj	26,25€	525€
Skupaj + DDV	33€	640,50€

Cena se lahko spreminja glede na udeležbo.

8. VIRI IN LITERATURA

<https://visitvrhnika.si/lokacije/cankarjev-spomenik/>

[Spomenik Ivanu Cankarju, Vrhnika - Wikipedija, prosta enciklopedija](#)

Knjiga: Ivan Cankar; Moje življenje- ponatis ob obletnici rojstva, Vrhnika 2021

Knjiga: Ivan Cankar; Moje življenje- Ureditev in izbor del – France Dobrovoljc

https://www.domacebranje.com/avtor/ivan-cankar/#google_vignette

<https://siol.net/trendi/potovanja/vrhniska-vila-kralja-tramov-foto-484310>

<https://visitvrhnika.si/lokacije/lavrenciceva-hisa-stara-posta/>

https://sl.wikipedia.org/wiki/Lavren%C4%8Di%C4%8Deva_hi%C5%A1a

<https://skupnost.sio.si/mod/page/view.php?id=355448>

<https://zlatoruno.si/zakaj-zlato-runo/>

<https://www.kamra.si/mm-elementi/vrhnika-drca-7178/>

<https://www.visitljubljana.com/sl/poi/mocilnik/>

<https://www.delo.si/magazin/zanimivosti/v-mocilniku-na-vrhniku-nov-center-s-kavarno-in-restavracijo>

<https://visitvrhnika.si/dogodki/?type=dogodki&sort=datum-asc&category=cankarjevo-leto-2026>

<https://www.vrhnika.si/moja-vrhnika/zgodovina/>

<https://visitvrhnika.si/lokacije/argonavti-na-vrhniki/>

<https://www.mojaobcina.si/vrhnika/novice/obvestila/dogodki/oberfest-na-vrhniki.html>

<https://escobar.si/festival-kave-vrhnika>

<https://visitvrhnika.si/dogodki/festival-kave-vrhnika-2026/>

<https://www.visitljubljana.com/sl/obiskovalci/aktualno/pisma-iz-ljubljane/maj-2024/argonavtski-festival-na-vrhniki-2/>

9. VIRI IN LITERATURA SLIK

Slika 1: Vrhnika- <https://visitvrhnika.si/en/region/vrhnika/>

Slika 2: Ivan Cankar- <https://mgml.si/sl/programi/programi-sole/ucno-gradivo-ivan-cankar/>

Slika 3: Cankarjev spomenik -<https://www.argonavt.si/sl/kulturne-znamenitosti>

slika 4: primerjava enajste šole in njegove šole-<https://mgml.si/sl/programi/programi-sole/ucno-gradivo-ivan-cankar/>

slika 5: enajsta šola danes-<https://www.kamra.si/mm-elementi/cankarjeva-hisa-na-klancu-copy-2/>

slika 6: Lavrenčičeva hiša- https://www.dnevnik.si/media/2024/09/05/686137/Orig-20240905_094738_1_-1200.webp

slika 7: Cankarjeva spominska hiša- <https://visitvrhnika.si/dogodki/dan-odprtih-vrat-v-cankarjevi-spominski-hisi-2/>

slika 8: Vila Kunstelj- <https://foto-zgodbe.blogspot.com/2017/03/vrhnika-cankarjev-precuden-kraj.html>

slika 9: Jazonova pest-
https://kraj.eu/slovenija/vrhnika_mocilnik_izvir_ljubljance/photos/slo

slika 10: Vrhniški grb- <https://nascasopis.si/vrhnika/>

